

УДК 796-057.212

ОРГАНІЗОВАНІСТЬ СПОРТИВНОГО МЕНЕДЖЕРА ТА ЇЇ ПСИХОЛОГІЧНІ СКЛАДОВІ

Юрій ДУТЧАК

Національний університет фізичного виховання і спорту України

Анотація: в статті викладені основні результати дослідження феномену організованості спортивного менеджера, що проводилось з метою емпіричного визначення її психологічних складових, що є детермінантою успішної управлінської діяльності.

Ключові слова: організованість, спортивний менеджер, психологічні складові; інваріантне ядро.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку суспільства характеризується низкою ознак, а саме: утвердження ринкових відносин, підвищення ролі громадських організацій, зміни функцій органів управління та інше. Результатом цього процесу стає зміна характеру праці: долається відчуження працівника від засобів виробництва, його праця стає вільною, керованою особистим економічним інтересом. В таких умовах значення набуває діяльність керівника організації, внаслідок того, що він визначає стратегію і тактику її діяльності.

Основним об'єктом управління для керівників установ сфери фізичної культури і спорту є сукупність людей, що забезпечують успішність установ такого типу в залежності від узгодженості спільної діяльності. Така діяльність працівників є головним завданням роботи спортивного менеджера в системі управління. Від його компетентності і організованості залежить реалізація цілей установи загалом та конкретного підрозділу зокрема.

До переліку професійно-важливих якостей спортивного дослідника включають організованість [1, 2, 6, 8].

Аналіз доступної науково-методичної та спеціальної свідчить про епізодичне та безсистемне вивчення питання організованості особистості. Як правило, дослідники зосереджують увагу окремих питань. Так, М.Д. Левітов характеризує організованість як симбіоз вольових якостей; А.М. Лутошкін та Уманський – через організаторські здібності; Г.В. Щокін – через систему роботи, техніку особистої праці, повагу до часу та інше [2]. Виходячи з вище зазначеного була сформована мета дослідження.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні теоретичному та емпіричному визначенні організованості спортивного менеджера та логічних складових.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети використовувались наступні методи: теоретичний аналіз науково-методичної літератури, соціологічні методи (опитування, анкетування) та методи математичної статистики. Опрацювання даних здійснювалась за допомогою комп'ютерного пакету аналізу даних табличного процесора MS Excel.

Результати дослідження та їх обговорення.

Спортивний менеджер є ключовою діючою особою в організаціях сфери фізичної культури і спорту. Враховуючи, що виконавча діяльність не є типовою для спортивного менеджера, його діяльність оцінюється показниками, що характеризують організованість та узгодженість, дій керівника та працівників для досягнення цілей установи. "Своєю діяльністю та поведінкою він безпосередньо впливає на працівників установи, яку очолює, використовуючи при цьому особисті якості, знання з різних галузей науки, досвід та уміння реалізовувати управлінські функції" [4, с. 138].

В сучасній науковій думці немає єдиного погляду відносно професійно важливих якостей якими повинен володіти безпосередньо спортивний менеджер, незважаючи на велику кількість досліджень з цієї проблематики. В той же час, одною з найважливіших структуральних якостей особистості на думку А.І. Крупнова є організованість, яка визначає успішність та результативність будь-якої людської діяльності. Вона має значний вплив на становлення особистості в цілому, утворюючи більшість особистісних якостей та сприяти плідному протіканню процесів саморозвитку та самовдосконалення [5].

"Під організованістю розуміють внутрішню зібраність, 'що характеризує зв'язаність між цілями діяльності та способами її здійснення" [3, с. 137]. Поряд з такою точкою зору на даний феномен існують інші. А.М. Лутошкін, Л.І. Уманський розглядають організованість через особливості організаційної діяльності і визначають, що організованість – властивість або стан групи або окремої людини, що викладається у відомому порядку, планованості дій, відношень, поведінці та у чіткій системі відповідальної діяльності. М.Д. Левітов характеризує "організованість через сукупність вольових якостей (витримка, впевненість, дисциплінованість, самоконтроль)" [2, с. 204]. Підсумки проведеного теоретичного дослідження дають підстави розглядати організованість у такій формі – це узагальнена індивідуально-психологічна характеристика, яка відображається у можливості підпорядкувати сплановану діяльність необхідному режиму, незалежно від змін в зовнішньому середовищі, раціональній послідовності дій, зібраності та високої мотивації для досягнення цілей діяльності.

Поза сумнівом, що для організованості спортивного менеджера притаманні якості особистості, що мають два рівні значущості:

- інваріантне ядро, що складається із сукупності якостей, які необхідні для успішної діяльності;
- якості особистості, які достатні для успішної діяльності.

В ході дослідження на різних етапах науково-пошукової роботи в ній брали участь спортивні менеджери-адміністратори (державні тренери) збірних команд з різних видів спорту.

Респондентам була запропонована анкета, що містить перелік 60 професійно-важливих якостей особистості суб'єкта управлінської діяльності, умовно розділених у дві групи (табл. 1).

Респонденти послідовно оцінювали за п'ятибальною шкалою якості з переліку по відношенню їх до організованості особистості спортивного менеджера.

Важливими були визначені групи професійно-важливих психологічних якостей та особистісних якостей, котрі отримали в оцінках досліджуваних в середньому не менше, ніж 4 бали. Результати анкетування дозволили визначити суб'єктивний образ значущих якостей організованості, котрі мають певну рангову підпорядкованість.

Аналіз отриманих даних показав, що для спортивних менеджерів високу ступінь організованості ($5 \geq x \geq 4$) для організованості мають 28 якостей, що складає 46,6 % від загального переліку. Оцінку $x < 4$ отримали 32 якості різних груп, причому як найменш значущими були визначені групи емоційних ($x = 3,13 \pm 1,07$) та емпатичних ($x = 3,49 \pm 0,96$) якостей.

В ході дослідження була побудована діаграма на якій наочно представлено значущість психологічних якостей особистості, що характеризують організованість спортивного менеджера (рис.1).

Таблиця 1.

**Оцінка професійно-важливих якостей,
що характеризують організованість спортивного менеджера (n=60)**

№ п/п	Якості	$\bar{X}$	S
I. Професійно-ділові		3,96	0,80
1.	Адаптивність	3,80	0,77
2.	Винахідливість	4,22	0,73
3.	Далекоглядність	4,22	0,80
4.	Діловитість	4,00	1,08
5.	Зібраність	4,02	0,85
6.	Мужність	3,03	1,17
7.	Працездатність	4,63	0,60
8.	Плановість	4,33	0,72
9.	Принциповість	3,68	1,01
10.	Сумісність	3,65	0,97
II. Моральні		3,95	0,84
11.	Акуратність	4,03	0,84
12.	Ввічливість	4,03	0,82
13.	Відвертість	2,98	1,01
14.	Порядність	4,18	0,87
15.	Привітність	3,78	0,97
16.	Точність	4,12	0,80
17.	Уважність	4,38	0,76
18.	Чесність	4,10	0,81
III. Емпатичні		3,49	0,96
19.	Гуманність	3,32	1,06
20.	Доброзичливість	3,68	0,85
21.	Співчутливість	2,95	1,03
22.	Терпимість	3,67	0,93
23.	Товариськість	3,83	0,99
24.	Чуйність	3,47	0,91
IV. Комунікативні		3,98	0,85
25.	Вимогливість	4,20	0,83
26.	Врівноваженість	4,05	0,81
27.	Комунікабельність	4,23	0,85
28.	Наполегливість	3,15	0,97
29.	Переконливість	4,08	0,80
30.	Послідовність	3,95	0,76
31.	Працелюбність	4,42	0,74
32.	Справедливість	3,77	0,98

№ п/п	Якості	$\bar{X}$	S
V. Вольові		4,12	0,84
33.	Витримка	4,03	0,88
34.	Впевненість	4,45	0,64
35.	Дисциплінованість	4,52	0,70
36.	Енергійність	4,32	0,89
37.	Ініціативність	4,22	0,78
38.	Обов'язковість	4,48	0,67
39.	Рішучість	3,82	1,06
40.	Самоконтроль	4,12	0,78
41.	Самокритичність	3,67	0,91
42.	Самостійність	4,13	0,76
43.	Сміливість	3,48	1,09
44.	Сумлінність	4,18	0,81
45.	Цілеспрямованість	4,20	0,89
VI. Інтелектуальні		3,71	0,96
46.	Вдумливість	3,90	0,91
47.	Допитливість	3,50	1,11
48.	Захопленість	3,77	0,96
49.	Креативність	3,52	1,01
50.	Логічність	3,93	0,86
51.	Раціональність	3,67	0,91
VII. Організаторські		3,66	1,01
52.	Ентузіазм	3,88	0,94
53.	Колективізм	3,45	1,14
54.	Лідерство	4,02	0,85
55.	Ризикованість	3,07	1,24
56.	Тактичність	3,90	0,87
57.	Твердість	3,62	0,97
VIII. Емоційні		3,13	1,07
58.	Добродушність	3,22	1,02
59.	Одержимість	2,67	1,09
60.	Холоднокровність	3,52	1,09

Примітка: $\bar{X}$ - середнє значення; S – стандартне відхилення

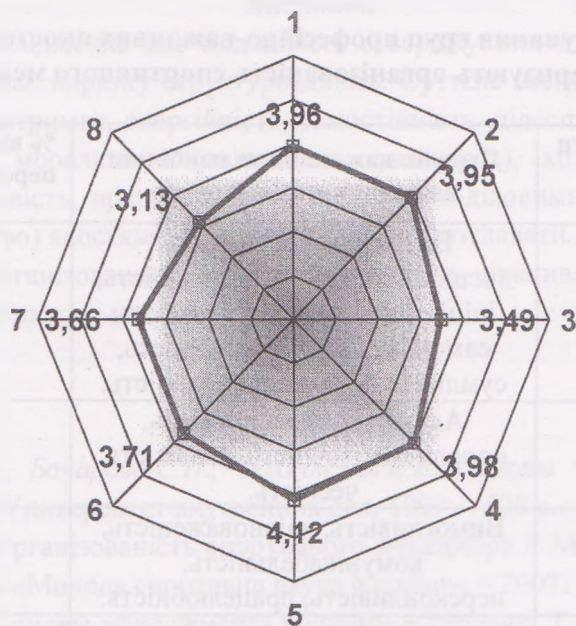

Рис. 1. Оцінка важливості груп психологічних якостей, що характеризують організованість.

Легенда: групи 1 – професійно-ділова; 2 – моральна; 3 – емпатична; 4 – комунікативна; 5 – інтелектуальна; 6 – інтелектуальна; 7 – організаторська; 8 – емоційна.

На підставі порівняння суб'єктивних відсотків середніх значень важливих та більш важливих якостей, складових груп було проведено ранжування (табл. 2).

Слід зазначити, що якості, які входять до інтелектуальної, емпатичної та емоційної груп досліджуваними категоруються як такі, що не мають важливого значення для організованості спортивного менеджера.

Кореляційний аналіз залежності між якостями особистості, що оцінені як важливі і більш важливі дозволив побудувати інтеркореляційні плеяди організованості спортивного менеджера.

Встановлено, що у групі вольових якостей існує 12 достовірних зв'язків та 7 більш достовірних зв'язків, що утворюють плеядні кільця (рис. 2).

Результати аналізу плеяд дають можливість стверджувати, що до об'єднаної плеяди ($P_{1,2}$) входять: енергійність, самостійність, витримка, цілеспрямованість. Дана плеяда характеризується: потужністю – 4 якості; міцністю 0.50 (середнє значення коефіцієнтів кореляції між якостями, що входять до плеяди) що свідчить про достатньо високий рівень взаємовпливу між якостями; формою – «ланцюг» [7]. Таким чином основними факторами вольових якостей організованого спортивного менеджера можна вважати енергійність, самостійність, витримка та цілеспрямованість.

За аналогією будувались плеядні кільця для важливих та більш важливих якостей професійно-ділової, моральної та комунікативної груп.

В результаті проведеного плеядного аналізу можна стверджувати, що основними факторами для організованої особистості спортивного менеджера в даних групах є переконливість, працелюбність, плановість, ввічливість, уважність.

Таблиця 1

**Ранжування груп професійно-важливих якостей,
що характеризують організованість спортивного менеджера**

№ п/п	Найменування груп психологічних якостей	Перелік важливих та найбільш важливих якостей групи	% від загального переліку якостей групи	Ранг
1.	Вольові якості	Витримка, впевненість, дисциплінованість, енергійність, ініціативність, обов'язковість, самоконтроль, самостійність, сумлінність, цілеспрямованість.	76,9 %	I
2.	Моральні якості	Акуратність, ввічливість, порядність, точність, уважність, чесність.	75 %	II
3.	Комунікативні якості	Вимогливість, врівноваженість, комунікабельність, переконливість, працелюбність.	62,5 %	III
4.	Професійно-ділові якості	Винахідливість, далекоглядність, діловитість, зібраність, працездатність, плановість.	60 %	IV
5.	Організаторські якості	Лідерство.	16,6 %	V

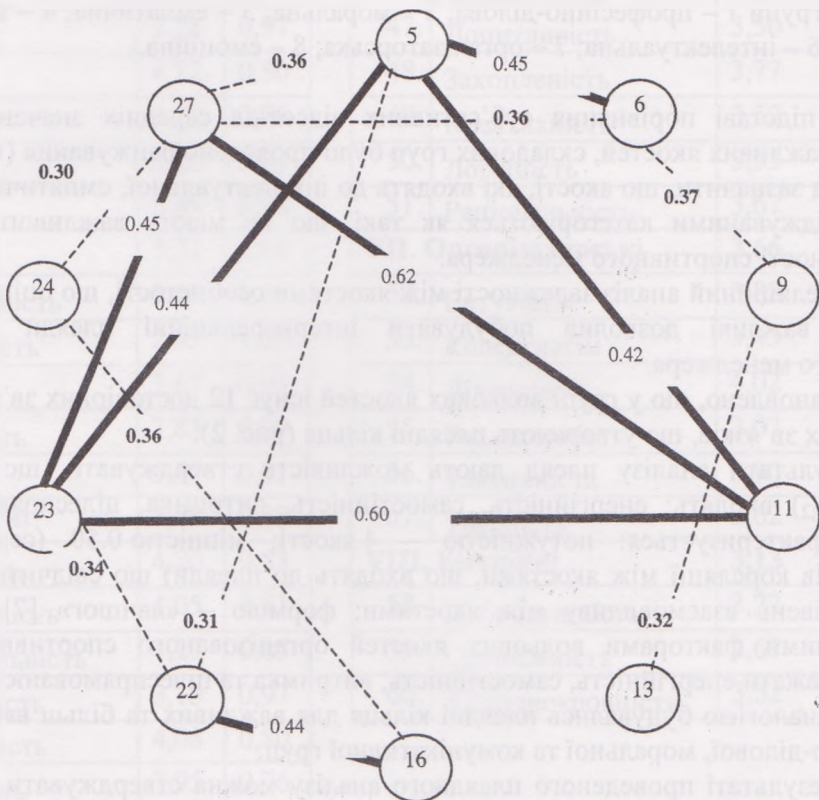

Рис. 2. Плеядні кільця вольових якостей.

Примітка: 5 – витримка; 6 – впевненість; 9 – дисциплінованість; 11 – енергійність; 13 – ініціативність; 16 – обов'язковість; 22 – самоконтроль; 23 – самостійність; 24 – сумлінність; 27 – цілеспрямованість.

Висновок

Проведене дослідження дає можливість стверджувати, що організованість спортивного менеджера має виразну структурованість. Суттєве місце, перш за все належить психологічним якостям (витримка, енергійність, самостійність, цілеспрямованість), що доповнюються окремими моральними (ввічливість, уважність), комунікативними (врівноваженість, переконливість, працелюбність), професійно-діловими (плановість) та організаційними (лідерство) якостями. Ці якості доцільно розглядати як психологічні складові організаційного ядра організованості, розвиток яких дасть можливість підвищити ефективність діяльності спортивного менеджера.

Список літератури

1. Бандурка А.М., Бочарова С.П., Землянская Е.В. Основы психологии управления: Учебник. – Харьков: Университет внутренних дел, 1999. – 528 с.
2. Дубчак Ю.В. Організованість спортивного менеджера // Матеріали 11 міжнародної наукової конференції «Молода спортивна наука України» – 2007. – 204 с.
3. Жолдак В.И. Основы менеджмента в спорте и туризме. Т 3: Технология и техника управления: Учебник. – М.: Советский спорт, 2003. – 240 с.
4. Зубалий Н.Д. Социально-психологические основы управленческой деятельности спортивного менеджера. // Приложение №3 (8) к научному журналу «Персонал» – 2000. – С. 137-141
5. Крупнов А.И. Психологические проблемы целостного анализа личности и ее базовых свойств // Психолого-педагогические проблемы формирования личности в учебной деятельности. – М.: УДН, 1988. С. 28-39
6. Мурашко М.І. Менеджмент персоналу: Навчально-практичний посібник. – К: Т-во «Знання», КОО, 2002. – 311 с.
7. Начинская С.В. Спортивная метрология: Учебное пособие для студ. высш. учебных заведений. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. – 240 с.
8. Немов Р.С. Психология: Учеб. для студ. высш. пед. учеб. заведений: В 3 кн. – 4-е изд. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2003. – Кн. 1: Общие основы психологии. – 208 с.
9. Рувинский Л.И., Соловьева А.Е. Психология самовоспитания. – М.: Просвещение, 1982. – 143 с.
10. Шегда А.В. Основы менеджмента: Учебное пособие. – К.: Т-во «Знання», КОО, 1998. – 512 с.

ОРГАНИЗОВАННОСТЬ СПОРТИВНОГО МЕНЕДЖЕРА И ЕЕ ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ СОСТАВЛЯЮЩИЕ

Юрий ДУТЧАК

Национальный университет физического воспитания и спорта Украины

Аннотация: в статье изложены основные результаты исследования организаторских способностей спортивного менеджера, которое проводилось с целью эмпирическое опре-

деление ее психологических составляющих, которые являются детерминантой успешной управленской деятельности.

Ключевые слова: организованность, спортивный менеджер, психологические составляющие; инвариантное ядро.

ORGANIZATION OF THE SPORTING MANAGER AND ITS PSYCHOLOGICAL CONSTITUENTS

Yuriy DUTCHAK

The National University of the Physical Education and Sports of the Ukraine

Abstract. The basic results of research the phenomenon of sporting manager good organization are expounded in the article, that was conducted with the purpose of empiric determination of its psychological constituents, the determinant of successful administrative activity.

Key words: organization, sporting manager, psychological constituents; invariant kernel.